

музиканта тієї спеціальності, яку сам учень обрав і водночас допомогти йому стати професіоналом у музичному мистецтві.

Список використаних джерел

1. Йовенко^{З.°Н.} Загальне фортепіано: питання методики. К: Музична Україна, 1989.
2. Милич^{°Б.°Е.} Работа над полифоническими произведениями с учениками детских музыкальных школ. / В кн.: Воспитание пианиста в детской музыкальной школе / під ред. Милич^{°Б.°Е.} К. : Мистецтво, 1964.

Серова Тетяна,
викладачка першої категорії
Полтавського фахового коледжу
мистецтв імені М.^{°В.}Лисенка
(м.[°]Полтава)

РОБОТА НАД ТЕХНІЧНИМИ ТРУДНОЦАМИ В ЕТЮДАХ

***Анотація.** Проаналізовано роботу над технічними труднощами в етюдах, визначено ті, які можуть виникнути при їх виконанні. Представлено методичні прийоми роботи над технічними труднощами в етюдах різних типів.*

***Ключові слова:** етюд, фортепіанна техніка, апікатурні формули, піаністичні рухи, учень-піаніст.*

Володіння технікою є основою будь-якої професійної творчості. Без технічних навичок неможливо вільно виконати музичний твір, а відсутність свободи ігрового апарату призводить до скутості, напруги, породжує у свідомості виконавця психологічні комплекси перед сценою.

Виділяють наступні форми фортепіанної техніки: п'ятипальцеві послідовності; фортепіанно-технічні форми, пов'язані з підкладенням першого пальця (гами, тризвуку, чотиризвуччя); трелі та прикрашення; подвійні ноти (у першу чергу, – це терції й сексти, а потім – змішані форми подвійних нот); репетиційна, акордова, октавна техніка; стрибки; техніка співучого звуку; поліфонічна техніка.

У процесі формування технічних навичок володіння музичним інструментом звертаємо увагу на всі перераховані техніки. Педагогу потрібно уважно ставитися до вибору етюдів для кожного учня. Обираючи етюди, він повинен прагнути не лише до реалізації мети формування технічної навички конкретного періоду навчання, але й до того, що твори мають виховувати смак, розширювати уяву та нести художню цінність.

Треба розучувати багато етюдів на різні види техніки. Збірки етюдів спрямовані на технічні тренування зручності виконання, свободу рухового апарату, охоплюють певний вид техніки. При розучуванні творчої можна доводити до можливої досконалості, граючи на пам'ять, з відтінками, а можна вивчати ескізно – для ознайомлення з різною фактурою, багатьма варіантами і поєднаннями видів рухів і прийомів. Не слід забувати про етюди для лівої руки.

Часто доводиться зустрічатися з тим фактом, що назва «етюд» ототожнюється з поняттям «голосно і швидко», що деякою мірою визначає розуміння учнем його призначення.

Педагогам важливо пам'ятати, що процес роботи над твором будь-якого жанру, зокрема етюда, починається з визначення художнього змісту. Правильній передачі образу, емоційного ладу твору допомагають багато засобів виразності, головним чином – якість звуку. На будь-якому етапі роботи над етюдом слід приділяти цьому увагу. Педагог із перших кроків навчання повинен допомагати учневі об'єднувати звуки в закінчені мотиви.

На початку розучування бажаним є програвання всього етюду в уповільненому темпі. Це дасть можливість охопити твір уцілому, добре розуміти і точно виконувати поставлені завдання, не забувати про перспективу. Згодом прискорюється темп, укрупнюються деталі, які підкоряються узагальненим завданням.

У процесі роботи над етюдами, учень повинен виробити: швидкість і незалежність пальцевих рухів в їхньому безпосередньому зв'язку з вільними, пластичними рухами, що об'єднують всю руку; метричну точність і динамічну гнучкість звучання в фактурі швидких пасажів; чергування напруження і розслаблення мускулатури як необхідної умови, що забезпечує свободу, рухливість і звукову барвистість виконання; злиття ритму піаністичних рухів і ритмічної пульсації музики; пластичне проходження рухів руки відповідно до звуковисотної спрямованості мелодійного малюнка пасажів; координацію піаністичних рухів у складних прийомах фактури, що одночасно виступають у партіях обох рук. Все це полегшує подолання труднощів пальцевої гри і впливає на тембральну сторону звучання.

Основна вимога до роботи над технікою – економія рухів, бо зайві рухи ведуть до неохайної гри. Можна виділити такі способи рухів: пальцями (завжди); кистю (при спокійному лікті) – для дрібних октав, акордів; ліктем (при спокійному плечі) – для стрибків.

Викладач повинен прищепити учням навички управління роботою м'язів. Необхідно навчити учня включати потрібну групу м'язів, перебудовувати їх роботу.

При доборі етюдів педагогу варто дотримуватися певної послідовності розвитку технічних навичок. При цьому технічне виховання учнів повинно йти шляхом використання якомога більшої різноманітності фортепіанної фактури. Можна виділити кілька етапів у оволодінні етюдним матеріалом. Уже на 3-4 уроці учням рекомендовано грати етюд напам'ять (хоча б фрагменти з них або кожною рукою окремо), вільне володіння текстом дозволить краще контролювати різного роду власні технічні дії. Після вивчення напам'ять корисно попрацювати над кожною рукою окремо, повністю домагаючись раціональності в рухах, вслухаючись у звучання.

Не можна недооцінювати значення акомпанементу, бо саме в ньому закладені основи ритмічної та гармонічної будови етюдів.

У практиці піаніста існують відомі «аплікатурні формули», такі формули учні засвоюють у гамах, арпеджіо, поступово набуваючи певних навичок. При тренуванні формуються відповідні рухові динамічні стереотипи, що сприяють автоматизації та закріпленню рухів. Вони допомагають в освоєнні «аплікатурних формул». Одним із поєднань є «п'ятипальцева позиція», аплікатура зі зміною позицій, пов'язана з підкладенням першого пальця. Найскладнішим в аплікатурі є уміння перекладти пальці: третій через четвертий, третій через другий тощо. У виконанні подвійних нот така аплікатура зустрічається досить часто.

Особлива увага учнів при роботі над технікою повинна бути звернена на кульмінаційні моменти етюду, де зосереджені найбільш технічно важкі епізоди. Цю роботу

доцільно проводити над етюдами, в яких найяскравіше розкривається образна сфера, яскрава динаміка і швидкий темп, коли етюд передбачає концертне виконання, що є важливим інструментом для розвитку емоційності учнів. Необхідно працювати над єдиним мелодійним малюнком, над кульмінаційними точками, над активізацією всіх пальців у виконанні короткого арпеджіо.

Отже, можна зробити висновок, що систематична робота над етюдами є обов'язковою стороною комплексного розвитку техніки. Залежно від ступеня гнучкості піаністичного апарату, кількість і характер етюдів може бути не однаковим для різних учнів. Для учнів, які мають середні музично-піаністичні можливості, робота над етюдами заповнює проблеми в поточній технічній підготовці. В ході уроку реалізується його мета – досягнення технічних зрушень у процесі роботи над етюдом, різнопланове динамічне виконання. Практично-технічні зрушення розуміємо як: логічне узгодження партії правої та лівої рук, активізація роботи пальців правої руки, опора на 5-му палець тощо. Важливо трактувати етюд не тільки як технічну вправу, але й як художній твір з кульмінаціями, звуковими спадами, наскрізним розвитком мелодії.

Список використаних джерел

1. Воробкевич^{О.Т.}П. Методика викладання гри на фортепіано. Львів. ЛДМА. 2001 р. 244 с.
2. Уланова^{С.Л.} Нариси історії європейської музичної освіти і виховання. Від античності до поч. ХІХ століття. К.: Знання України, 2002 р.

Сидорова Вікторія,
викладачка вищої категорії
Полтавського фахового коледжу
мистецтв імені М. В. Лисенка,
Головашич Едуард,
доцент кафедри музичного мистецтва
та хореографії ДЗ «Луганський
національний університет
імені Тараса Шевченка»,
заслужений Артист України
(м. Полтава)

ВИКОРИСТАННЯ СПАДЩИНИ СЕРГІЯ БОРТКЕВИЧА В ЗАКЛАДАХ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті висвітлюються окремі аспекти мистецької спадщини видатного вітчизняного піаніста-віртуоза, композитора-виконавця Сергія Борткевича. Наголошується на доцільності використання його творів у процесі навчання студентів і учнів закладів спеціалізованої мистецької освіти. Даються покликання на твори Сергія Борткевича у виконанні одного з авторів статті – викладача вищої категорії Полтавського фахового коледжу мистецтв ім. М. В. Лисенка Вікторії Сидорової.*

***Ключові слова:** Сергій Борткевич, вітчизняна мистецька спадщина, заклади спеціалізованої мистецької освіти.*